Fundusze Europejskie Wiedza Edukacja Rozwój
Rzeczpospolita Polska
INFOdoradca+
Unia Europejska Europejski Fundusz Społeczny

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+

INFORMACJA O ZAWODZIE

Specjalista do spraw adopcji

(263509)

Specjaliści do spraw społecznych

Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej rozpowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

INFORMACJA O ZAWODZIE

Specjalista do spraw adopcji

(263509)

Specjaliści do spraw społecznych

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy

Publikacja opracowana w ramach projektu **Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

PROJEKT NR: POWR.02.04.00-00-0060/16-00

Partnerzy projektu INFODORADCA+:

- DORADCA Consultants Ltd Sp. z o.o., Gdynia
- Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom
- Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa
- Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa
- PBS Sp. z o.o., Sopot

INFORMACJA O ZAWODZIE

Specjalista do spraw adopcji (263509)

© Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018

Kopiowanie i rozpowszechnianie w całości lub w części dozwolone wyłącznie za podaniem źródła.

ISBN 978-83-7789-495-8 [202]

Publikacja bezpłatna

Zdjęcie na okładce (źródło): https://c.pxhere.com/photos/c7/f4/baby_child_father_love-771548.jpg!d [dostęp: 31.03.2019].

SPIS TREŚCI

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU 3
1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności) 3
1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu 3
1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD 3
1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący 3
2. OPIS ZAWODU 4
2.1. Synteza zawodu 4
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania 4
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy) 5
2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne 6
2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie 7
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji 8
2.7. Zawody pokrewne 9
3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE 9
3.1. Zadania zawodowe 9
3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Organizowanie procesu adopcyjnego 9
3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Udzielanie wsparcia poza procesem adopcji 11
3.4. Kompetencje społeczne 12
3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu 12
3.6. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji 13
4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO 13
4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie 13
4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu 14
4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów 15
4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie 16
5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO) 16
6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE 16
7. SŁOWNIK POJĘĆ 18
7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze) 18
7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe) 20

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU

1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności)

Specjalista do spraw adopcji 263509

1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu

- Nie występują nazwy zwyczajowe zawodu.

1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD

W Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie:

- 1341 Child care and services managers.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

- Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący

Notka metodologiczna

Opis informacji o zawodzie opracowano na podstawie:

- analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz źródeł internetowych,
- analizy opisu zawodu zamieszczonego w wyszukiwarce opisów zawodów na Wortalu Publicznych Służb Zatrudnienia,
- badań ankietowych prowadzonych w projekcie INFODORADCA+ w marcu 2019 r.,
- zebranych opinii od recenzentów, członków panelu ewaluacyjnego oraz zespołu ds. walidacji i jakości informacji o zawodach.

Autorzy i eksperci opiniujący

Zespół Ekspercki:

- Mateusz Trochymiak – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Halina Walicka-Marek – Centrum Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „MŁODY LAS", Toruń.
- Małgorzata Węgrzynowicz-Gruszka – Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych, Warszawa.

Zespół ds. walidacji i jakości informacji o zawodzie:

- Zdzisław Czajka – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Maciej Gruza– Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Klaudia Gumieniak – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Urszula Jeruszka – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Jolanta Religa – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.
- Barbara Sajkiewicz – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Krzysztof Symela – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.

Recenzenci:

- Maria Kolankiewicz – Dom Dziecka ks. Baudouina, Warszawa.
- Agata Skalec – Fundacja EY, Warszawa.

Panel ewaluacyjny – przedstawiciele partnerów społecznych:

- Barbara Bogacka-Galon – Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących NADZIEJA, Kraków.
- Martyna Kawińska – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa.

Data (rok) opracowania opisu informacji o zawodzie: 2019 r.

WAŻNE:
W tekście opisu informacji o zawodzie występują podkreślenia wybranych określeń wraz z indeksem górnym, który wskazuje numer definicji w słowniku branżowym w punkcie 7.2.

2. OPIS ZAWODU

2.1. Synteza zawodu

Specjalista do spraw adopcji prowadzi procedurę przysposobienia dziecka[4] oraz przygotowania osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka, a także wspiera osoby i dzieci przysposobione. Pracownik w tym zawodzie zapewnia także pomoc psychologiczną kobietom w ciąży oraz pacjentkom oddziałów ginekologiczno-położniczych, które sygnalizują zamiar pozostawienia dziecka bezpośrednio po urodzeniu.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania

Opis pracy

Specjalista do spraw adopcji wykonuje zadania obejmujące kwalifikacje dzieci do przysposobienia, realizuje procedury przygotowania i doboru kandydatów do przysposobienia dziecka oraz prowadzi działania wspierające rodziny i osoby po zakończeniu procesu przysposobienia w zakresie wykonywanych funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W zakresie kwalifikacji dzieci do przysposobienia specjalista do spraw adopcji gromadzi informacje o dzieciach (m.in. wypełnia Kartę Dziecka[1]), prowadzi działania mające na celu ustalanie stanu zdrowia dziecka i sytuacji prawnej, zapewnia diagnozę psychologiczną i pedagogiczną dziecka, określa specyficzne potrzeby dziecka oraz możliwości nawiązania przez dziecko więzi emocjonalnej w nowej rodzinie.

W zakresie realizacji kwalifikacji i procedur przygotowania osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka specjalista do spraw adopcji diagnozuje i gromadzi informacje o kandydatach (m.in. poprzez wywiad adopcyjny[5]), udziela porad i zapewnia odpowiednie przygotowanie (m.in. poprzez prowadzenie specjalistycznych szkoleń), prowadzi konsultacje i pomaga w zakresie wypełnienia obowiązków formalnych (niezbędnych dla informacji sądu opiekuńczego), a także monitoruje sytuację dziecka w okresie preadopcyjnym.

Specjalista do spraw adopcji wspiera także osoby, które przysposobiły dziecko poprzez zapewnienie mu pomocy w rozwiazywaniu problemów wychowawczych, opiekuńczych, rodzinnych czy psychologicznych. Dodatkowo osoba zatrudniona na tym stanowisku asystuje w rozwiązywaniu problemów z zakresu prawa rodzinnego. Specjalista do spraw adopcji organizuje też pomoc psychologiczną kobietom w ciąży oraz pacjentkom oddziałów ginekologiczno-położniczych, które sygnalizują zamiar pozostawienia dziecka bezpośrednio po urodzeniu.

Swoją pracę wykonuje we współpracy ze specjalistami wewnątrz ośrodka adopcyjnego, a także we współpracy ze środowiskiem lokalnym w zakresie wspierania rodziny, a w szczególności z instytucjami systemu pieczy zastępczej[3], instytucjami leczniczymi, sądami rodzinnymi oraz innymi, które mają wpływ na przebieg procedury adopcyjnej.

Pracownik w tym zawodzie prowadzi również poradnictwo dla rodzin adopcyjnych.

WAŻNE:
Zadania specjalisty do spraw adopcyjnych bardzo często są dzielone między współpracowników zorganizowanych w zespoły konsultacyjne. Każdy **specjalista do spraw adopcji** może specjalizować się w określonych czynnościach, np. prowadzeniu diagnozy psychologicznej lub prowadzeniu szkoleń.

Sposoby wykonywania pracy

Pracownik w zawodzie **specjalista do spraw adopcji** wykonuje prace polegające m.in. na:
- ustaleniu sytuacji prawnej i rodzinnej dziecka poprzez gromadzenie i aktualizowanie informacji o dziecku i jego rodzinie biologicznej,
- zapewnianiu psychologicznej i pedagogicznej diagnozy dziecka,
- ocenie stanu dziecka, w tym: ocenie stanu zdrowia, ocenie stanu potrzeb i ocenie dziecka do przysposobienia pod kątem sytuacji prawnej, rodzinnej i możliwości nawiązania więzi emocjonalnej z nową rodziną,
- sporządzaniu Karty Dziecka,
- promowaniu adopcji i poszukiwaniu kandydatów do przysposobienia dziecka,
- prowadzeniu działalności diagnostycznej dla kandydatów do przysposobienia dziecka,
- przeprowadzaniu wywiadu adopcyjnego,
- organizowaniu i prowadzeniu szkoleń dla kandydatów do przysposobienia dziecka i kandydatów do pieczy zastępczej,
- gromadzeniu informacji i prowadzeniu dokumentacji dotyczącej kandydatów do przysposobienia dziecka,
- udzielaniu pomocy w przygotowaniu wniosków o przysposobienie i gromadzeniu niezbędnych dokumentów,
- organizowaniu wsparcia i prowadzeniu konsultacji i porad dla osób, które już przysposobiły dziecko, a także dorosłym osobom adoptowanym,
- udzielaniu informacji, poradnictwa i wsparcia kobietom w ciąży oraz pacjentkom oddziałów ginekologiczno-położniczych, które sygnalizują zamiar pozostawienia dziecka bezpośrednio po urodzeniu,
- uczestniczeniu w Komisji Kwalifikacyjnej[2] i zespołach do spraw diagnozy i oceny dziecka oraz kandydatów do przysposobienia,
- prowadzeniu współpracy ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z innymi podmiotami właściwymi w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, sądami (w tym opiekuńczymi) i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Więcej szczegółowych informacji znajduje się w sekcjach: 3.1. Zadania zawodowe oraz 3.2 i 3.3. Kompetencje zawodowe.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Warunki pracy

Specjalista do spraw adopcji wykonuje swoje obowiązki zawodowe w ośrodku adopcyjnym oraz w środowisku, w którym przebywają kandydaci do przysposobienia dziecka, dzieci przysposobione oraz dzieci do przysposobienia. Praca specjalisty do spraw adopcji wymaga mobilności, tj. dojazdu do środowisk rodzinnych oraz do instytucji, które realizują procedury adopcyjne (np. sądy rodzinne).

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie.

Wykorzystywane maszyny i narzędzia pracy

Specjalista do spraw adopcji w działalności zawodowej wykorzystuje m.in.:
- komputer z dostępem do internetu oraz z oprogramowaniem biurowym i/lub oprogramowaniem umożliwiającym przygotowywanie prezentacji, zbieranie materiałów i danych niezbędnych do planowania i przygotowywania pracy,
- urządzenia biurowe tj. drukarkę, ksero, fax, skaner,
- telefon.

Organizacja pracy

Specjalista do spraw adopcji pracuje najczęściej w systemie jednozmianowym, w godzinach przewidzianych w regulaminie pracy, tj. 8 godzin dziennie przez 5 dni w tygodniu. Ze względu na charakter pracy zdarza się jednak, że wykonanie niektórych zadań może wykraczać poza normowany czas pracy.

W ramach realizacji zadań zawodowych specjalista do spraw adopcji współpracuje z instytucjami wykonującymi zadania z zakresu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, a także z sądem rodzinnym, podmiotami leczniczymi i innymi organizacjami odgrywającymi rolę w procesie adopcji.

Zagrożenia mające wpływ na bezpieczeństwo pracy człowieka

Specjalista do spraw adopcji może być narażony na stres wywołany m.in.:
- odpowiedzialnością za ocenę sytuacji dzieci i dobór kandydatów do przysposobienia dzieci,
- pojawiającymi się problemami lub konfliktami z kandydatami do przysposobienia dzieci,
- procesem oceny kandydatów do przysposobienia i odpowiedzialnością za powodzenie całej procedury.

Do występujących w tym zawodzie chorób można zaliczyć m. in. wypalenie zawodowe, choroby psychosomatyczne i depresję.

2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne

Wymagania psychofizyczne

Dla pracownika wykonującego zawód **specjalista do spraw adopcji** ważne są:

<u>w kategorii wymagań fizycznych</u>
- ogólna wydolność fizyczna,
- sprawność narządu wzroku,
- sprawność narządu słuchu;

<u>w kategorii sprawności sensomotorycznych</u>
- ostrość słuchu,
- ostrość wzroku,
- spostrzegawczość,
- koordynacja wzrokowo-ruchowa;

<u>w kategorii sprawności i zdolności</u>
- zdolność koncentracji uwagi,
- łatwość wypowiadania się w mowie i/lub w piśmie,
- zdolność analizowania i systematyzowania złożonych problemów,
- zdolność analizowania sytuacji i podejmowania ryzyka,
- zdolność do wchodzenia w różnorodne role społeczne,
- zdolność do przestrzegania reguł, przepisów i standardów,
- zdolność nawiązywania kontaktu z ludźmi,

- współdziałanie i współpraca w zespole (grupie),
- zdolność rozwiązywania konfliktów,
- zdolność utrzymywania pozytywnych relacji ze współpracownikami,
- zdolność rozgraniczania pracy zawodowej od życia prywatnego,
- predyspozycje do postępowania z ludźmi;

w kategorii cech osobowościowych
- gotowość do współdziałania,
- komunikatywność,
- asertywność,
- odpowiedzialność za działania zawodowe,
- refleksyjność,
- samodzielność,
- samokontrola,
- wytrzymałość na długotrwały wysiłek psychiczny,
- odporność emocjonalna,
- odpowiedzialność za innych,
- empatia,
- szacunek dla godności człowieka,
- tolerancyjność,
- kontrolowanie własnych emocji,
- radzenie sobie ze stresem,
- zainteresowania społeczne.

Więcej informacji znajduje się w sekcjach*: *3.4. Kompetencje społeczne; 3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.

Wymagania zdrowotne

Nie ma istotnych przeszkód zdrowotnych do wykonywania pracy w zawodzie **specjalista do spraw adopcji.** Istotna jest sprawność narządu słuchu oraz aparatu mowy, które warunkują możliwość skutecznej komunikacji.

Praca wiąże się z dużym obciążeniem umysłowym związanym z odpowiedzialnością za los dzieci poddawanych przysposobieniu oraz właściwą ocenę i dobór kandydatów do przysposobienia dzieci. Wymagana jest w związku z tym duża odporność emocjonalna.

Przeciwwskazaniem do wykonywania zawodu są choroby psychiczne oraz niepełnosprawność intelektualna.

WAŻNE:
O stanie zdrowia i ewentualnych przeciwwskazaniach do wykonywania zawodu orzeka lekarz medycyny pracy.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.

2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Wykształcenie niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Obecnie (2019 r.) wykształcenie w zawodzie **specjalista do spraw adopcji** regulowane jest wymogami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Funkcje specjalisty do spraw adopcji może pełnić osoba, która posiada wykształcenie wyższe magisterskie (lub równorzędne) na kierunku pedagogika, psychologia, nauki o rodzinie lub prawo

albo każdym innym dowolnym kierunku pod warunkiem uzupełnienia studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki lub nauki o rodzinie.

Tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Do wykonywania zawodu **specjalista do spraw adopcji**, w ramach którego pracownik zatrudniony w ośrodku adopcyjnym, zajmuje się prowadzeniem procedur przysposobienia lub przygotowaniem osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka, należy spełnić wymagania określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z zapisami ustawy, zawód ten może być wykonywany przez osobę, która:

- posiada tytuł zawodowy magistra lub tytuł równorzędny na kierunku psychologia, pedagogika, nauki o rodzinie lub prawo, albo na dowolnym kierunku, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki lub nauk o rodzinie,
- nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej zawieszona ani ograniczona,
- posiada co najmniej roczny staż pracy w instytucji zajmującej się pracą z dziećmi lub rodziną,
- wypełnia obowiązek alimentacyjny – w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego,
- nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- nie figuruje w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Ponadto, mile jest widziane posiadanie:

- uprawnień do prowadzenia szkoleń z osobami dorosłymi, w szczególności prowadzenia szkoleń z kandydatami na rodziców adopcyjnych lub rodzin zastępczych,
- uprawnień terapeutycznych, w tym w zakresie prowadzenia interwencji kryzysowej,
- prawa jazdy kat. B,
- certyfikatu potwierdzającego znajomość języka angielskiego w stopniu umożliwiającym swobodną komunikację.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji

Możliwości rozwoju zawodowego i awansu

Specjalista do spraw adopcji może:

- w miarę nabywania doświadczenia, umiejętności i wiedzy awansować na wyższe stanowiska w hierarchii ośrodka adopcyjnego lub instytucji, w której pracuje, np. na stanowisko starszego/ głównego specjalisty do spraw adopcji lub dyrektora/zastępcy dyrektora ośrodka adopcyjnego (wymagane m.in. 3 letnie doświadczenie pracy z rodziną lub dziećmi),
- w miarę rozwijania kompetencji i zdobywania doświadczenia w zadaniach zawodowych obrać ścieżkę specjalizacji, np. w kierunku psychologicznego wsparcia, terapii czy pomocy prawnej i podjąć zatrudnienie w instytucjach pieczy zastępczej, pomocy społecznej lub organizacjach pozarządowych realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej i pomocy społecznej.

Możliwości potwierdzania kompetencji

Obecnie (2019 r.) **specjalista do spraw adopcji** musi potwierdzić swoje kompetencje, uzyskując dyplom z zakresu pedagogiki, psychologii, nauk o rodzinie lub prawa. Ponadto, cenne jest potwierdzanie kompetencji poprzez uzyskanie:

- dyplomu studiów podyplomowych na kierunku: pedagogika, psychologia lub nauki o rodzinie,

- certyfikatów w ramach kursów trenerskich w zakresie prowadzenia szkoleń dla osób dorosłych, zwłaszcza w zakresie prowadzenia diagnozy w związku z gotowością przysposobienia dziecka lub pełnienia funkcji rodzica zastępczego, kwalifikację na rodzinę adopcyjną oraz uprawnień do szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka,
- uprawnień do prowadzenia działań w zakresie terapii psychologicznej, pedagogicznej i psychoterapii.

Więcej informacji można uzyskać w Bazie Usług Rozwojowych https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl oraz Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

2.7. Zawody pokrewne

Osoba zatrudniona w zawodzie **specjalista do spraw adopcji** może rozszerzać swoje kompetencje zawodowe w zawodach pokrewnych:

Nazwa zawodu pokrewnego zgodnie z Klasyfikacją zawodów i specjalności	Kod zawodu
Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego	263503
Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	263508

3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE

3.1. Zadania zawodowe

Pracownik w zawodzie **specjalista do spraw adopcji** wykonuje różnorodne zadania, do których należą w szczególności:

Z1 Ocenianie dziecka i jego sytuacji oraz kwalifikowanie do przysposobienia.
Z2 Poszukiwanie i ocenianie kandydatów (osób i rodzin) do przysposobienia dziecka.
Z3 Przygotowanie i kwalifikowanie kandydatów (osób i rodzin) do przysposobienia dziecka.
Z4 Współpracowanie z instytucjami pieczy zastępczej, pomocy społecznej, sądami rodzinnymi, podmiotami leczniczymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie zadań wynikających z procedur związanych z przysposobieniem i procesem adopcji.
Z5 Wspieranie osób i rodzin, które przysposobiły dziecko.
Z6 Wspieranie kobiet, które sygnalizują zamiar pozostawienia dziecka bezpośrednie po urodzeniu.

3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Organizowanie procesu adopcyjnego

Kompetencja zawodowa Kz1: Organizowanie procesu adopcyjnego obejmuje zestaw zadań zawodowych Z1, Z2, Z3, Z4, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z1 Ocenianie dziecka i jego sytuacji oraz kwalifikowanie do przysposobienia	
WIEDZA – zna i rozumie:	**UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:**
• Przepisy i procedury dotyczące kwalifikacji dziecka do przysposobienia, w tym dla przysposobienia międzynarodowego; • Zasady gromadzenia informacji o dziecku pozwalających na określenie stanu zdrowia i sytuacji prawnej oraz rodzinnej (w szczególności sytuacji prawnej rodzeństwa); • Metody diagnozy psychologicznej	• Stosować przepisy i procedury dotyczące kwalifikacji dziecka do przysposobienia, w tym te o charakterze międzynarodowym; • Gromadzić i porządkować informacje o dziecku w sposób pozwalający na określenie stanu zdrowia i sytuacji prawnej oraz rodzinnej; • Przeprowadzić diagnozę psychologiczną i pedagogiczną dziecka;

i pedagogicznej dziecka; • Metody określania specyficznych potrzeb dziecka i oceny możliwości nawiązania kontaktu emocjonalnego; • Metody analizy i oceny całościowej sytuacji dziecka w zakresie efektu procesu przysposobienia; • Procedury wypełniania Karty Dziecka, gromadzenia i aktualizowania informacji o dziecku.	• Analizować zgromadzone informacje o dziecku, określić jego specyficzne potrzeby i ocenić możliwość nawiązania przez nie kontaktu emocjonalnego z innymi ludźmi; • Przeanalizować i ocenić szansę sukcesu przysposobienia dziecka; • Wypełniać Kartę Dziecka, gromadzić i dokumentować informacje o dziecku.

Z2 Poszukiwanie i ocenianie kandydatów (osób i rodzin) do przysposobienia dziecka	
WIEDZA – zna i rozumie:	**UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:**
• Przepisy i procedury dotyczące oceny kwalifikacji kandydatów do przysposobienia dziecka; • Kryteria poszukiwania kandydatów do przysposobienia dziecka w zakresie regulowanym procedurami, standardami i w stosunku do potrzeb określonych podczas procesu oceny dziecka do przysposobienia; • Metody wyszukiwania kandydatów do przysposobienia dziecka z wykorzystaniem dostępnych baz danych; • Metody diagnozy wstępnej kandydatów do przysposobienia dziecka, w tym diagnozy psychologiczno-pedagogicznej i kompetencji; • Procedury i metody prowadzenia wywiadu adopcyjnego; • Wymogi w zakresie kwalifikacji kandydatów do przysposobienia dziecka.	• Stosować przepisy i procedury dotyczące kwalifikacji kandydatów do przysposobienia dziecka, w tym także informować i objaśniać wymienione przepisy i procedury kandydatom do przysposobienia dziecka; • Określać i stosować kryteria poszukiwania kandydatów do przysposobienia dziecka w zakresie regulowanym procedurami, standardami i w stosunku do potrzeb określonych podczas procesu oceny dziecka do przysposobienia; • Wyszukiwać kandydatów do przysposobienia dziecka z wykorzystaniem dostępnych baz danych (np. Wojewódzki Bank Danych); • Dokonywać diagnozy wstępnej kandydatów do przysposobienia dziecka, w tym diagnozy psychologiczno-pedagogicznej i kompetencji; • Prowadzić wywiad adopcyjny; • Weryfikować spełnianie wymogów na kandydata do przysposobienia dziecka i wstępnie kwalifikować do kolejnych etapów procedury przysposobienia.

Z3 Przygotowanie i kwalifikowanie kandydatów (osób i rodzin) do przysposobienia dziecka	
WIEDZA – zna i rozumie:	**UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:**
• Procedury i zasady działania Komisji Kwalifikacyjnej; • Potrzeby kandydatów do przysposobienia dziecka w zakresie przygotowania do procesu przysposobienia; • Zakres szkoleń przewidzianych dla kandydatów do przysposobienia dziecka, zgodnych z programem zatwierdzonym przez ministra właściwego do spraw rodziny; • Wzory i procedury sporządzania opinii kwalifikacyjnej; • Procedury kontaktu kandydatów do przysposobienia dziecka z dzieckiem;	• Przedstawiać sylwetki kandydatów do przysposobienia dziecka, a także współdecydować w zakresie prac Komisji Kwalifikacyjnej; • Dostosować proces wsparcia kandydatów do przysposobienia (np. poradnictwo psychologiczne, prawne) do ich potrzeb; • Kierować i dobierać szkolenia dla kandydatów do przysposobienia zgodnych z programem szkoleń zatwierdzonym przez ministra właściwego do spraw rodziny; • Sporządzać opinie kwalifikacyjne; • Organizować i nadzorować spotkania

• Zasady dokumentowania procesu przysposobienia.	kandydatów do przysposobienia dziecka z dzieckiem; • Dokumentować proces przysposobienia i weryfikować informacje w dokumentach zawarte.

Z4 Współpracowanie z instytucjami pieczy zastępczej, pomocy społecznej, sądami rodzinnymi, podmiotami leczniczymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie zadań wynikających z procedur związanych z przysposobieniem i procesem adopcji	
WIEDZA – zna i rozumie:	**UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:**
• Zasady i procedury działania instytucji pieczy zastępczej, pomocy społecznej, sądów rodzinnych, podmiotów leczniczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych i poradni psychologiczno-pedagogicznych; • Zasady i procedury działania organizacji międzynarodowych, w tym obiegu informacji, w zakresie czynności przysposabiających; • Zasady i zakres działania lokalnych organizacji pozarządowych.	• Współpracować z lokalnymi instytucjami: Poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, szkołami, Ośrodkami pomocy społecznej, Powiatowymi centrami pomocy rodzinie itd., w zakresie pozyskiwania i przetwarzania informacji o dzieciach i kandydatach do przysposobienia dzieci i tego, w jaki sposób radzą sobie dzieci już przysposobione; • Współpracować z organizacjami międzynarodowymi w zakresie wymiany informacji i czynności przysposabiających; • Współpracować z lokalnymi organizacjami pozarządowymi z zakresie procesy przygotowania do przysposobienia.

3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Udzielanie wsparcia poza procesem adopcji

Kompetencja zawodowa Kz2: Udzielanie wsparcia poza procesem adopcji obejmuje zestaw zadań zawodowych Z5, Z6, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z5 Wspieranie osób i rodzin, które przysposobiły dziecko	
WIEDZA – zna i rozumie:	**UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:**
• Problemy i potrzeby osób i dzieci w rodzinach, które przysposobiły dziecko; • Zakres i warunki wsparcia możliwego do udzielenia osobom i dzieciom, w rodzinach, które przysposobiły dziecko; • Zagadnienia z zakresu psychologii, pedagogiki, nauk o rodzinie; • Metody poradnictwa rodzinnego i terapii psychologicznej; • Metody poszukiwania informacji o członkach rodziny biologicznej adoptowanych dzieci.	• Rozpoznawać potrzeby osób i dzieci w rodzinach, które przysposobiły dziecko w celu zaplanowania wsparcia; • Planować wsparcia osobom i dzieciom, w rodzinach, które przysposobiły dziecko; • Stosować w swojej pracy wiedzę z zakresu psychologii, pedagogiki, nauk o rodzinie; • Prowadzić poradnictwo rodzinne i terapię psychologiczną z osobami z rodzin, które przysposobiły dziecko; • Pomagać adoptowanym dzieciom w poszukiwaniu informacji dotyczących członków rodziny biologicznej.

Z6 Wspieranie kobiet, które sygnalizują zamiar pozostawienia dziecka bezpośrednie po urodzeniu	
WIEDZA – zna i rozumie:	**UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:**
• Problemy i potrzeby kobiet w ciąży i matek, które myślą o oddaniu dziecka; • Zagadnienia z zakresu prawa rodzinnego, prawa pomocy społecznej, pomocy psychologicznej, pomocy psychiatrycznej; • Zakres możliwego do udzielania wsparcia instytucjonalnego kobietom w ciąży i matkom, które myślą o oddaniu dziecka.	• Rozpoznawać potrzeby i zapewnia pomoc psychologiczną kobietom w ciąży i matkom, które myślą o oddaniu dziecka; • Doradzać w zakresie prawa rodzinnego, prawa pomocy społecznej, pomocy psychologicznej, psychiatrycznej i innej, w zależności od potrzeb kobiet w ciąży i matek, które myślą o oddaniu dziecka; • Pomagać w nawiązaniu kontaktu z odpowiednimi instytucjami i urzędami, które wspierają kobiety w ciąży i matki, które myślą o oddaniu dziecka.

3.4. Kompetencje społeczne

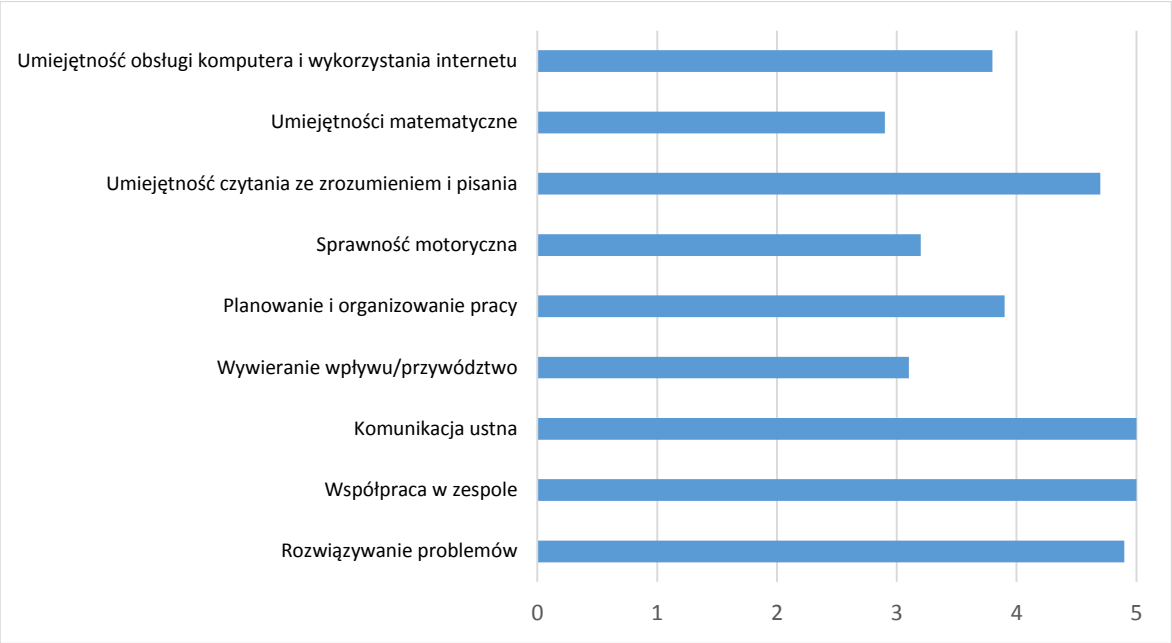
Pracownik w zawodzie **specjalista do spraw adopcji** powinien posiadać kompetencje społeczne niezbędne do prawidłowego i skutecznego wykonywania zadań zawodowych.

W szczególności pracownik jest gotów do:

- Ponoszenia odpowiedzialności za działania w zakresie procesu kwalifikacji dziecka do przysposobienia oraz kandydatów na rodziców adopcyjnych.
- Przestrzegania określonych w standardach etycznych i normach zawodowych zasad uczciwości, rzetelności, poufności oraz zapobiegania konfliktom interesów w realizacji zadań w zakresie przysposobienia.
- Współpracy z innymi osobami i instytucjami w realizacji różnorodnych usług pieczy zastępczej, w tym uczestnictwa w zespołach do spraw oceny sytuacji dziecka.
- Dokonywania analizy dotychczasowych działań oraz zmian w celu poprawy jakości świadczonych usług i dopasowania ich do potrzeb dzieci i osób przysposabiających.
- Ustawicznego podnoszenia umiejętności zawodowych w kontekście zmian prawnych i nowych rozwiązań organizacyjnych właściwych dla prowadzenia działań w zakresie pieczy zastępczej i procedury adopcyjnej.

3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu

Pracownik powinien mieć zdolność właściwego wykonywania zadań zawodowych i predyspozycje do rozwoju zawodowego. Dlatego wymaga się od niego odpowiednich kompetencji kluczowych. Zostały one zilustrowane w formie profilu (rys. 1) ukazującego ważność kompetencji kluczowych dla zawodu **specjalista do spraw adopcji**.

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu **specjalista do spraw adopcji**

Uwaga:
Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

3.6. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji

Kompetencje zawodowe pracownika w zawodzie **specjalista do spraw adopcji** nawiązują do opisów poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Opis zawodu, zadań zawodowych i wymagań kompetencyjnych może stanowić materiał informacyjny dla przygotowania (lub aktualizacji) opisów kwalifikacji wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). Więcej informacji:
- Zintegrowany System Kwalifikacji: https://www.kwalifikacje.gov.pl
- Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO

4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie

Zatrudnienie w zawodzie **specjalista do spraw adopcji** oferują organizacje samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe i kościelne. Obecnie obserwuje się wzrastającą liczbę ofert w pracy w tym zawodzie.

Specjalista do spraw adopcji może być zatrudniony w:
- ośrodkach adopcyjnych,
- rodzinnych formach pieczy zastępczej,
- placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- Ośrodkach Pomocy Społecznej,
- poradniach rodzinnych,
- Regionalnych Ośrodkach Polityki Społecznej,
- organizacjach kościelnych zajmujących się pomocą rodzinie.

WAŻNE:
Zachęcamy do sprawdzenia dostępnych ofert pracy w **Centralnej Bazie Ofert Pracy:**
http://oferty.praca.gov.pl

Natomiast aktualizacje informacji o możliwościach zatrudnienia w zawodzie, przyszłe zapotrzebowanie na dany zawód na rynku pracy oraz dodatkowe informacje można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:
Ranking (monitoring) zawodów deficytowych i nadwyżkowych:
http://mz.praca.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina/zawody-deficytowe-zrownowazone-i-nadwyzkowe

Barometr zawodów: https://barometrzawodow.pl

Wojewódzkie obserwatoria rynku pracy:
Mazowieckie – http://obserwatorium.mazowsze.pl
Małopolskie – https://www.obserwatorium.malopolska.pl
Lubelskie – http://lorp.wup.lublin.pl
Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi – http://obserwatorium.wup.lodz.pl
Pomorskie – http://www.porp.pl
Opolskie – http://www.obserwatorium.opole.pl
Wielkopolskie – http://www.obserwatorium.wup.poznan.pl
Zachodniopomorskie – https://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/zachodniopomorskie-obserwatorium-rynku-pracya
Podlaskie – http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl

Zielona Linia. Centrum Informacyjne Służb Zatrudnienia:
http://zielonalinia.gov.pl

Portal Prognozowanie Zatrudnienia:
www.prognozowaniezatrudnienia.pl

Portal EU Skills Panorama:
http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en

Europejski portal mobilności zawodowej EURES:
https://eures.praca.gov.pl
https://ec.europa.eu/eures/public/pl/homepage

4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu

Kształcenie

Obecnie (2019 r.) wykształcenie niezbędne do wykonywania zawodu **specjalista do spraw adopcji** można uzyskać w szkołach wyższych kształcących na studiach magisterskich (lub równorzędnych) na kierunkach: pedagogika, psychologia, nauk o rodzinie oraz prawo albo na studiach podyplomowych w zakresie psychologii, pedagogiki lub nauk o rodzinie.

Szkolenie

Specjalista do spraw adopcji ma możliwość uczestnictwa w licznych szkoleniach i kursach m.in. z zakresu:
- metod terapeutycznych, diagnozy psychologicznej i pedagogicznej, interwencji kryzysowej,
- organizacji rodzinnej pieczy zastępczej,
- metod szkoleń osób dorosłych, w szczególności w zakresie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, rozwiązywania konfliktów, przeciwdziałaniu przemocy i agresji,
- funkcjonowania instytucji pomocy społecznej i zmian prawnych, a także innych, niezbędnych do właściwego wykonywania zadań zawodowych.

Kursy i szkolenia oferowane są przez liczne instytucje szkoleniowe i edukacyjne:
- firmy szkoleniowe, organizacje zawodowe oraz szkoły wyższe (prywatne i publiczne),
- Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej, organy centralnej administracji publicznej.

Organizatorzy tych szkoleń poświadczają uzyskane przez uczestników kompetencje stosownymi certyfikatami lub zaświadczeniami.

Specjalista do spraw adopcji może również doskonalić swoją wiedzę i umiejętności samodzielnie, korzystając ze specjalistycznej literatury oraz czasopism branżowych.

WAŻNE:
Więcej informacji o instytucjach oferujących kształcenie, szkolenie i/lub walidację kompetencji w ramach zawodu można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:

Szkolnictwo wyższe:
www.wybierzstudia.nauka.gov.pl

Szkolnictwo zawodowe:
https://www.ore.edu.pl/category/ksztalcenie-zawodowe-i-ustawiczne
http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod
https://zrp.pl

Szkolenia zawodowe:
Rejestr Instytucji Szkoleniowych – http://www.stor.praca.gov.pl/portal/#/ris
Baza Usług Rozwojowych – https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl

Inne źródła danych:
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji – https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl
Bilans Kapitału Ludzkiego – https://bkl.parp.gov.pl
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – http://www.frse.org.pl, http://europass.org.pl
Learning Opportunities and Qualifications in Europe – https://ec.europa.eu/ploteus

4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów

Obecnie (2019 r.) wynagrodzenie osób pracujących w zawodzie **specjalista do spraw adopcji** mieści się w przedziale od 3600 zł do 5000 zł brutto miesięcznie. Wynagrodzenia w tym zawodzie są zróżnicowane i zależą m.in. od:
- typu i wielkości placówki,
- regionu (powiatu),
- stażu pracy,
- zadań wykonywanych na stanowisku pracy.

WAŻNE:
Zarobki osób wykonujących dany zawód/grupę zawodów są orientacyjne i mogą szybko stracić aktualność. Dlatego na bieżąco należy sprawdzać, jakie zarobki oferuje rynek pracy, korzystając z **polecanych źródeł danych.**

Polecane źródła danych [dostęp: 31.03.2019]:
Wynagrodzenie w Polsce według danych GUS:
http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy

Przykładowe portale informujące o zarobkach:
https://wynagrodzenia.pl/gus
https://wynagrodzenia.pl/kategoria/zarobki-na-stanowiskach-i-szczeblach
https://sedlak.pl/raporty-placowe
https://zarobki.pracuj.pl
https://www.forbes.pl/ogolnopolskie-badanie-wynagrodzen
https://www.kariera.pl/wynagrodzenia

4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie

W zawodzie **specjalista do spraw adopcji** możliwe jest zatrudnienie osób z niepełnosprawnością.

Warunkiem niezbędnym jest identyfikacja indywidualnych barier i dostosowanie technicznych i organizacyjnych warunków środowiska oraz stanowiska pracy do potrzeb zatrudnienia osób:

- z niewielką dysfunkcją kończyn dolnych i górnych (05-R), które nie wykluczają stania i chodzenia w tym samodzielnego przemieszczania się po zróżnicowanym terenie oraz należytego wykonywania zadań zawodowych,
- z dysfunkcją narządu wzroku (04-O), jeśli posiadana wyda wzroku skorygowana odpowiednimi szkłami lub soczewkami umożliwia prawidłowe wykonywanie czynności służbowych,
- z dysfunkcją słuchu (03-L), jeśli posiadana wada nie utrudnia skutecznej komunikacji.

WAŻNE:
Decyzja o zatrudnieniu osoby z jakimkolwiek rodzajem niepełnosprawności może być podjęta wyłącznie po indywidualnej konsultacji z lekarzem medycyny pracy.

5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)

Europejska klasyfikacja umiejętności/kompetencji, kwalifikacji i zawodów (European Skills/Competences, Qualifications and Occupations – ESCO) jest narzędziem łączącym rynek edukacji z rynkiem pracy. ESCO jest częścią strategii „Europa 2020". W klasyfikacji określono i uszeregowano umiejętności, kompetencje, kwalifikacje i zawody istotne dla unijnego rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia. Tworzenie europejskiego rynku pracy, a w przyszłości wspólnego obszaru kształcenia ustawicznego wymaga, aby zdobywane przez jednostki umiejętności oraz kwalifikacje były zrozumiałe oraz łatwo porównywalne między krajami, a także – by promowały mobilność wśród pracowników.

Obecnie (2019 r.) klasyfikacja ESCO jest dostępna w 27 językach (w 24 językach UE, islandzkim, norweskim i arabskim) za pośrednictwem platformy ESCO: https://ec.europa.eu/esco/portal/home

Klasyfikacja ESCO została oparta na trzech filarach i pokazuje w sposób systematyczny relacje między nimi:

- **Zawody:** https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation
- **Umiejętności/Kompetencje:** https://ec.europa.eu/esco/portal/skill
- **Kwalifikacje:** https://ec.europa.eu/esco/portal/qualification

6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE

Podstawowe regulacje prawne:

Stan prawny na dzień: 31.03.2019 r.

- Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2153 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 998, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1265, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 682, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz. U. poz. 537).

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2015 r. w sprawie wzoru kwestionariusza wywiadu adopcyjnego oraz wzoru karty dziecka, w tym metryki prowadzenia sprawy (Dz. U. poz. 1303).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 227).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka (Dz. U. Nr 272, poz. 1610).

Literatura branżowa:

- Kamyk-Wawryszuk A.: Kandydat na rodzica adopcyjnego a procedura przysposobienia dziecka w Polsce. Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. Nr 7/2016, s. 43–49.
- Kolankiewicz M. (red.): Rodzinne domy dziecka – w stronę rozwoju kompetencji. Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2013.
- Kołaczkowski B., Ratajczak M.: Pomoc społeczna. Wybrane instytucje pomocy rodzinie i dziecku. Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2013.
- Kwiatkowska K.: Adopcja w kontekście szerszego systemu rodzinnego. Remedium. Nr 1/2017, s. 18–19.
- Kwiatkowska K.: Wspierające otoczenie a powodzenie adopcji. Remedium. Nr 4/2017, s. 12–13.
- Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji: Procedury administracyjne, techniki prawodawcze, pomoc społeczna, świadczenia rodzinne, piecza zastępcza w JST 2015, Warszawa 2015.
- Napiórkowska K.: W poszukiwaniu najlepszej rodziny dla dziecka – zmiany w procedurach adopcyjnych. Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. Nr 3/2015, s. 13–18.
- Polkowski T. (red.): Program PRIDE: adopcja: podręcznik dla kandydatów na rodziców adopcyjnych. wyd. Towarzystwo Nasz Dom, Warszawa 2012.

Zasoby internetowe [dostęp: 31.03.2019]:

- Barometr zawodów 2019. Raport podsumowujący badania w Polsce: https://barometrzawodow.pl/userfiles/Barometr/2019/raport_ogolnopolski_pl.pdf
- Baza danych standardów kwalifikacji/kompetencji zawodowych i modułowych programów szkoleń: ftp://kwalifikacje.praca.gov.pl
- Portal Asystent BHP: https://asystentbhp.pl
- Procedury adopcyjne dla kandydatów: http://www.adopcje.pl/2016/01/adopcyjna-ukladanka-poradnik-dla-kandydatow
- Procedury adopcyjne: http://www.adopcje.pl/osrodek/procedura-adopcyjna-wymagane-dokumnety
- Programy szkoleń: http://towarzystwonaszdom.pl/szkolenia-dla-kandydatow
- Projekt Zintegrowany System Kwalifikacji: http://kwalifikacje.edu.pl
- Standardy adopcyjne: http://brpd.gov.pl/sites/default/files/standardy_realizacji_zadan_osrodkow_adopcyjnych.pdf
- Standardy orzecznictwa lekarskiego ZUS: http://www.zus.pl/lekarze/publikacje/standardy-orzecznictwa-lekarskiego-zus
- Wyszukiwarka opisów zawodów: http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow

7. SŁOWNIK POJĘĆ

7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)

Nazwa pojęcia	Definicja pojęcia
Awans zawodowy	Wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje awansu – pionowy oraz poziomy. Awans pionowy oznacza zmianę stanowiska na wyższe w hierarchii przedsiębiorstwa/organizacji oraz przyznanie wyższego wynagrodzenia i poszerzenie uprawnień, np. awans polegający na osiągnięciu wyższego stopnia wymagań formalnych w policji, w wojsku, mianowanie na wyższy stopień – awans nauczycielski. Awans poziomy oznacza zmianę stanowiska niepociągającą za sobą zmiany pozycji pracownika w hierarchii firmy, np. objęcie dodatkowego stanowiska przez pracownika, powierzenie nowych zadań, rozszerzenie uprawnień i zakresu podejmowanych decyzji.
Czynności zawodowe	Są to działania podejmowane w ramach zadania zawodowego i dające efekt w postaci realizacji celu przewidzianego w zadaniu zawodowym.
Edukacja formalna	Kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym) albo kwalifikacje w zawodzie (zgodnie z przepisami oświatowymi).
Edukacja pozaformalna	Kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji właściwych dla edukacji formalnej.
Efekty uczenia się	Wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się (w ramach edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne).
Europejskie Ramy Kwalifikacji (ERK)	Przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji umożliwiająca porównanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych państwach. W ERK wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się (wiedza, umiejętności i kompetencje). ERK stanowi układ odniesienia do krajowych ram kwalifikacji, w tym do PRK.
Kody niepełnosprawności	Są symbolami rodzaju schorzenia, które ma decydujący wpływ na to, do jakich prac osoba niepełnosprawna może być kierowana, a do jakich nie powinna ze względu na jej zdrowie i skuteczność pracy na danym stanowisku. Podstawowe kody niepełnosprawności: 01-U upośledzenie umysłowe, 02-P choroby psychiczne, 03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O choroby narządu wzroku, 05-R upośledzenie narządu ruchu, 06-E epilepsja, 07-S choroby układu oddechowego i krążenia, 08-T choroby układu pokarmowego, 09-M choroby układu moczowo-płciowego, 10-N choroby neurologiczne, 11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego, 12-C całościowe zaburzenia rozwojowe.
Kompetencje społeczne	Jest to rozwinięta w toku uczenia się zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania.
Kompetencje kluczowe	Są to kompetencje (połączenie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) integracji społecznej i zatrudnienia potrzebne w życiu zawodowym i pozazawodowym oraz do bycia aktywnym obywatelem. Na potrzeby opracowania informacji o zawodach wyróżniono 9 kompetencji, które zostały wybrane i pogrupowane ze zbioru 15 kompetencji kluczowych wyodrębnionych w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – Projekt PIAAC prowadzonym cyklicznie przez OECD.
Kompetencja zawodowa	Jest to układ wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania, w ramach wydzielonego zakresu pracy w zawodzie zestawu zadań zawodowych. Posiadanie jednej lub kilku kompetencji zawodowych powinno umożliwić zatrudnienie na co najmniej jednym stanowisku pracy w zawodzie.

Kwalifikacja	Oznacza zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w procesie walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący. W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji wyodrębniono 4 rodzaje kwalifikacji: pełne, cząstkowe, rynkowe i uregulowane.
Polska Rama Kwalifikacji (PRK)	Opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom Europejskich Ram Kwalifikacji sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
Potwierdzanie kompetencji	Jest to proces polegający na sprawdzeniu, czy kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Terminy o podobnym znaczeniu: „walidacja", „egzaminowanie". Proces ten prowadzi do certyfikacji − wydania przez upoważnioną instytucję „dyplomu", „świadectwa", „certyfikatu".
Sektorowa Rama Kwalifikacji (SRK)	Opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji.
Sprawności sensomotoryczne	Są to sprawności związane z funkcjonowaniem narządów zmysłów (wzroku, słuchu, smaku, powonienia, dotyku) oraz narządu ruchu (sprawność rąk, precyzja ruchów rąk, sprawność nóg, koordynacja wzrokowo-ruchowa itp.).
Stanowisko pracy	Jest to miejsce pracy w strukturze organizacyjnej, np. przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, w ramach którego pracownik wykonuje zadania zawodowe stale lub okresowo. Do prawidłowego wykonywania zadań na danym stanowisku pracy konieczne jest posiadanie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych właściwych dla kompetencji zawodowych wyodrębnionych w zawodzie.
Tytuł zawodowy	Jest przyznawany osobie, która udowodniła, że posiada określony zasób wiedzy i umiejętności potrzebny do wykonywania danego zawodu. W niektórych grupach zawodowych (technicy, lekarze, rzemieślnicy) istnieją ustawowo zadekretowane nazwy i hierarchie tych tytułów, podczas gdy w innych nie ma takich systemów. Przykładowo tytuły zawodowe uzyskiwane w szkołach i placówkach oświaty to: robotnik wykwalifikowany i technik, w rzemiośle: uczeń, czeladnik, mistrz, w kulturze fizycznej: trener, instruktor, menedżer sportu.
Umiejętności	Jest to przyswojona w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Uprawnienia zawodowe	Oznaczają posiadanie prawa do wykonywania czynności zawodowych (zawodu), do których dostęp jest ograniczony poprzez przepisy prawne przewidujące konieczność posiadania odpowiedniego wykształcenia, spełnienia wymagań kwalifikacyjnych lub innych dodatkowych wymagań.
Uczenie się nieformalne	Uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, w tym poprzez samouczenie się i doświadczenie uzyskane w pracy.
Walidacja	Oznacza sprawdzenie, czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się (edukacja formalna, pozaformalna i uczenie się nieformalne) tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji.
Wiedza	Jest to zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Wykształcenie	Oznacza rezultat procesu kształcenia w zakresie ogólnym i specjalistycznym charakteryzowany na podstawie: − poziomu wykształcenia odpowiadającego poziomowi ukończonej szkoły (np. wykształcenie: podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe, ponadgimnazjalne, czeladnicze, policealne, wyższe (pierwszy, drugi i trzeci stopień), − profilu wykształcenia (ukończonej szkoły) lub dziedziny wykształcenia (kierunek lub kierunek i specjalność ukończonej szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej).
Zadanie zawodowe	Jest to logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu wykonywany na stanowisku pracy. Na zadanie zawodowe składa się układ czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się określonym wytworem, usługą lub istotną decyzją. W wyniku podziału pracy każdy zawód różni się wykonywanymi zadaniami, na które składają się czynności zawodowe.

Zawód	Jest to zbiór zadań zawodowych wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło utrzymania.
Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK)	Wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK), a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji. Informacje o ZSK są dostępne pod adresem: https://www.kwalifikacje.gov.pl
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK)	Rejestr publiczny prowadzony w systemie teleinformatycznym ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Informacje o ZRK są dostępne pod adresem: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)

Lp.	Nazwa pojęcia	Definicja	Źródło
1	**Karta Dziecka**	Dokument zawierający szczegółowy opis przebiegu pobytu dziecka w pieczy zastępczej, w tym również dane o stanie zdrowia i rozwoju psychofizycznym dziecka, stosunek dziecka do przysposobienia, dane rodziców biologicznych dziecka, daty urodzenia rodziców dziecka, w tym informacje dotyczące stanu zdrowia rodziców dziecka, utrzymywania przez rodzinę biologiczną kontaktów z dzieckiem oraz dane dotyczące sytuacji prawnej oraz aktualnego miejsca pobytu rodzeństwa dziecka.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001303/O/D20151303.pdf [dostęp: 31.03.2019]
2	**Komisja Kwalifikacyjna**	Komisja pracowników ośrodka adopcyjnego, pracowników instytucji pieczy zastępczej oraz pracowników podmiotów leczniczych, zwoływana w celu oceny kwalifikacji osoby do przysposobienia dziecka i dziecka do przysposobienia.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111490887/U/D20110887Lj.pdf [dostęp: 31.03.2019]
3	**Piecza zastępcza**	System, na który składa się zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Piecza zastępcza dzieli się na rodzinną pieczę zastępczą oraz instytucjonalną pieczę zastępczą. Rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej. Formami rodzinnej pieczy zastępczej jest rodzina zastępcza i rodzinny dom dziecka. Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-wychowawczej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111490887/U/D20110887Lj.pdf [dostęp: 31.03.2019]
4	**Przysposobienie dziecka**	Inaczej adopcja lub usynowienie polega na wykreowaniu między przysposabiającym (osoba, która chce zaadoptować dziecko) i przysposobionym (dziecko, które ma być zaadoptowane) takiego stosunku prawnego, jaki istnieje między rodzicami a dzieckiem.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://e-prawnik.pl/artykuly/kiedy-mozliwe-jest-przysposobienie-adopcja-dziecka.html [dostęp: 31.03.2019]

5	**Wywiad adopcyjny**	Przeprowadzanie analizy sytuacji osobistej, zdrowotnej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej kandydatów do przysposobienia dziecka. Informacje z wywiadu adopcyjnego zamieszczane są m.in. w Karcie Dziecka.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001303/O/D20151303.pdf [dostęp: 31.03.2019]

www.psz.praca.gov.pl

ZASTOSOWANIE INFORMACJI O ZAWODACH

Wsparcie dla pracowników i klientów instytucji rynku pracy w zakresie:

- skutecznego podejmowania decyzji dotyczących wyboru zawodu, pracy/zatrudnienia,
- nabywania nowych lub rozszerzania już posiadanych kompetencji zawodowych,
- zmiany kwalifikacji zawodowych zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- dopasowywania treści szkoleń kontraktowanych przez urzędy pracy do potrzeb rynku pracy.

Wsparcie dla różnych grup interesariuszy w zakresie:

- poradnictwa i doradztwa zawodowego,
- tworzenia i aktualizacji ofert szkoleniowych dla rynku pracy,
- dostosowania oferty kształcenia zawodowego do wymagań rynku pracy,
- tworzenia i aktualizacji opisów stanowisk pracy,
- przygotowania lub aktualizacji opisu kwalifikacji rynkowych wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.

ISBN 978-83-7789-495-8 [202]